

Forskningspolitiskt nyhetsbrev från Nationella sekretariatet för genusforskning med perspektiv på genus och forskningspolitik

”De stora vinnarna är universitetens ledningar”

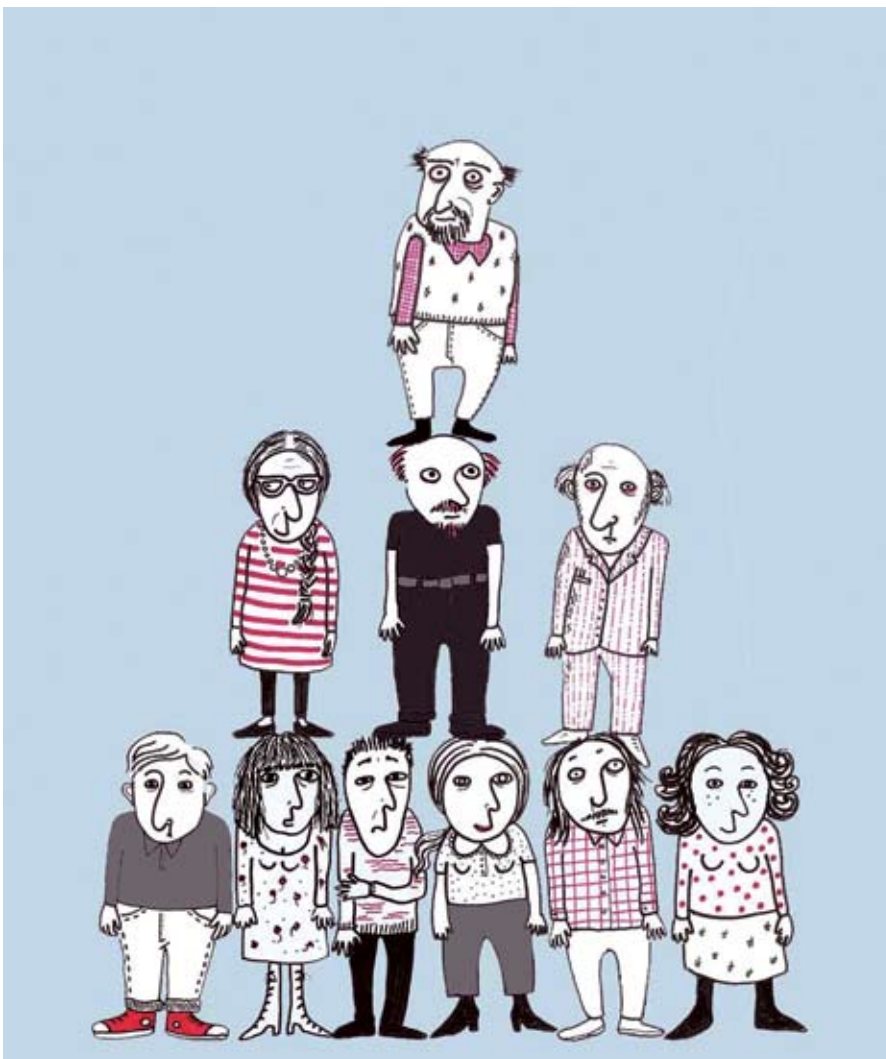
Universitetens styrelser och rektorer drar det längsta strået i regeringens autonomiproposition *En akademi i tiden- ökad frihet för universitet och högskolor*. Det menar Mats Benner,

professor i forskningspolitik vid Lunds universitet. Den organisatoriska friheten kommer att öka, men det finns också risk för en osund maktkoncentration, anser han.

–Förslaget innebär både en möjlighet och ett hot i det att det kan bli väldigt särpräglade former för uppifrånstyrning, säger Benner.

SIDAN 2

Illustration: Anna Bauer

Metaforen om akademien som en pyramid används för att illustrera sambandet mellan en persons kön och position. Men sambandet följer inte alls något strikt pyramidmönster, visar en ny avhandling.

Avhandling gör upp med missvisande metaforer

Den omfattande användningen av metaforer har bidragit till att sprida en bild av högskolans jämställdhetsproblem som är både felaktig och ofullständig. Det visar en ny avhandling från Linnéuniversitetet.

SIDAN 4

Vetenskapsrådet gör undantag för monografier

Monografier är undantagna Vetenskapsrådets krav på open access. Skälet är enligt Arne Jarrick, VR, att man inte vill slå undan benen på humanisterna. Men frågan är under fortsatt utredning.

SIDAN 6

Forskare ska inte tvingas delta i jämställdhetsarbetet

Att kräva att genusforskare ska delta i det praktiska jämställdhetsarbetet är lika orimligt som att kräva att forskare i hållfasthetslära ska gjuta betong runt armeringsjärn, skriver Pia Sandvik Wiklund, ordförande i Delegationen för jämställdhet i högskolan på Debatt.

SIDAN 7

Förskjuten
forskningspolitik

Genom större handlingsfrihet för universitet och högskolor hoppas regeringen främja framgång i en internationell och konkurrensutsatt sektor. Kvaliteten kommer att öka när lärosätena får större frihet och ansvar, resonerar man. Den ökade friheten handlar dock inte i första hand om forskningens frihet utan om avreglering av frågor som rör den interna organisationen och läranställningar.

Samtidigt som man ökar den organisatoriska friheten styr man den vetenskapliga inriktningen genom omfattande strategiska satsningar. Vill man hårdra får universitetsledningarna större organisatorisk frihet medan forskare och lärare får mindre inflytande, både över besluten på det egna lärosätet och över forskningens inriktning.

De som tydligast uttryckt sitt gillande är rektorer, vilket måhända inte är så märkligt med tanke på att deras möjligheter att forma verksamheten ökar väsentligt. Såväl det kollegiala inflytandet som statens styrning över verksamheten minskar.

Konsekvenserna är svåra att överblicka. Klart är dock att forskningspolitiken kommer att decentraliseras. För den intresserade räcker det inte att följa vad som händer i riksdagen, alltfler beslut kommer att fattas vid de enskilda högskolorna. Precis som vid kommunaliseringen av skolan kan vi få en intressant diskussion om var ansvar skall utkrävas.

Kerstin Alnebratt
Förestandare

Lundaprofessor varnar för maktkoncentration

Reaktionerna på regeringens proposition om ökad autonomi för landets lärosäten är blandade. Flera rektorer är positiva medan exempelvis Sveriges universitetslärarförbund riktar stark kritik mot de förändringar förslaget innebär.

– De stora vinnarna är universitetens ledningar, förlorarna är områden och arbetsformer som inte passar in i ledningens visioner, säger Mats Benner, professor i forskningspolitik.

”Frihet befrämjar kvalitet. Länder och system som har ett stort mått av frihet och självständighet för de högre lärosätena har helt enkelt bättre resultat både när det gäller utbildning och forskning.” Med de orden lade forskningsminister Tobias Krantz fram regeringens så kallade autonomiproposition, *En akademi i tiden- ökad frihet för universitet och högskolor*.

Propositionen innebär att den statliga regleringen minskar inom fyra områden: intern organisation, läranställningar, utbildning och ekonomiska frågor, vilket i praktiken betyder att lärosätena kan välja att återinföra regler som tidigare funnits på central nivå genom ett regelverk för det egna lärosätet, eller utforma nya bestämmelser för hur man vill organisera verksamheten.

Rektorer positiva

Från flera av landets rektorer får propositionen positivt bifall och en del av innehållet, som kommenteras av flera, är möjligheten att snabbt rekrytera nya professorer till lärosätet utan den ofta tidskrävande sakkunnigranskningen. ”Det är utmärkt att vi kommer att kunna kalla professorer och slippa iscensätta skenutlysningar vilket varit nödvändigt även då vi varit klara över vem som ska rekryteras”, skriver Kåre Bremer, rektor vid Stockholms universitet, på sin blogg.

Kerstin Sahlin, prorektor i Uppsala uttalar sig också positivt på universitetets webbplats: ”Detta innebär framför allt större möjligheter att rekrytera internationella toppforskare, vilket är komplicerat med dagens regelverk”, säger hon.

Git Claesson Pipping, genusforskare och förbundsledare för Sveriges universitetslärarförbund, Sulf, har en annan syn på samma förslag.

– Vetenskap växer inte för att vi håller med professorerna utan för att vi vågar säga emot. Om man inrättar ett system där man tar bort sakkunnigranskningen och professorn kan kalla den som är hans favorit, vad kommer det att innebära?

Oro för jämställdheten

Claesson Pipping är starkt kritisk till propositionen som helhet, och menar att dess utfall kan bli motsatsen till vad regeringen avsett: en försämrad kvalitet på de svenska universitetens undervisning och forskning.

– De regler man tar bort har funnits till för att säkerställa kvaliteten i verksamheten. Jag är också orolig för vad förändringarna kommer att innebära för jämställdheten, som generellt främjas av genomskinliga organisationer och kända regler.

När det gäller regellättnaderna kring den interna organisationen ger propositionen lärosätena själva rätt att besluta om sin organisation, med undantag av styrelse och rektor. Den innebär också att man tar bort kravet på kollegiala organ, vilka har betraktats som centrala för att garantera lärarnas inflytande över verksamheten.

– Propositionen handlar om att ge rektorer och universitetsdirektörer mer makt. Jag misstror inte på något sätt ledningarnas goda intentioner men i en tid med knappa resurser väljer man det som är enkelt. När man tar bort regler vars syfte är att säkerställa att beslutsprocesser är förankrade i lärarkåren

Foto: Sveriges universitetslärarförbund

Foto: Lund universitet

Både Git Claesson Pipping, förbundsledare för Sulf och Mats Benner, professor i forskningspolitik, är tveksamma till huruvida autonomipropositionen kommer att leda till förbättrad verksamhet. ”Historien övertygar inte om att universitet som själva får bestämma allt men får sin försörjning från staten nödvändigtvis blir särskilt progressiva”, säger Mats Benner.

”Förslaget är en del av en djupare förändring mot en managementisering av universiteten som pågått länge.”

kan man utgå från att kvaliteten blir lidande, säger Claesson Pipping.

Ökad organisatorisk frihet

Även Mats Benner menar att det är rektorerna som drar det längsta strået ifråga om utökat handlingsutrymme.

– Inom universiteten finns det en spänning mellan lärare och ledare. Regeringen står mer på rektorernas sida än på lärarnas. Den organisatoriska friheten kommer att öka, men det är inte glasklart att den frihet som kommer av att lärarna är i majoritet i beslutande organ kommer att göra det, säger han.

– Förslaget innebär både en möjlighet och ett hot i det att det kan bli väldigt särpräglade former för uppifrånstyr-

ning. Makten koncentreras till ett fåtal händer genom att det är i praktiken rektorn som utser styrelsen för universitetet och det är styrelsen som utser rektor. Sedan är det upp till dem att utforma organisationen för universitetet, säger Benner.

När det gäller genusforskningen kommer enligt Mats Benner en förskjutning av makt till universitetsledningen sannolikt snarare gynna än hota ämnets förutsättningar.

– Min gissning är att eftersom universitetsledningarna blir allt mer fingerfärdiga i sitt ledarskap och strävar efter en progressiv framtoning kommer de att undvika att uppfattas som genusfientliga, säger han.

Befordringsrätten tas bort

I fråga om den minskade regleringen av läranställningar innebär förslaget att endast anställning av professorer och lektorer kommer vara reglerad i lag, i övrigt är det upp till det enskilda lärosätet att besluta vilka lärarkategorier som bör anställas och hur karriärvägarna ska utformas. Förslaget innebär också att rätten till professorsbefordran tas bort, en reform som bland annat inför-

des för att få en jämnare könsfördelning i professorskåren.

Mats Benner ser borttagandet av befordringsrätten som ett sätt att tillmötesgå ett önskemål från universitetet som funnits under lång tid, vilket också framgår av flera av lärosätenas remissvar.

– Reformen har inneburit att man har fått ett överflöd av professorer i vissa ämnen, men det kommer att bli ett väldigt liv bland docenterna och jag tror att flertalet universitet kommer att återinföra möjligheten till befordran lokalt. Annars blir det ju som att återigen hamna i Dalai Lama-systemet, där man var tvungen att vänta på att den upplyste dog.

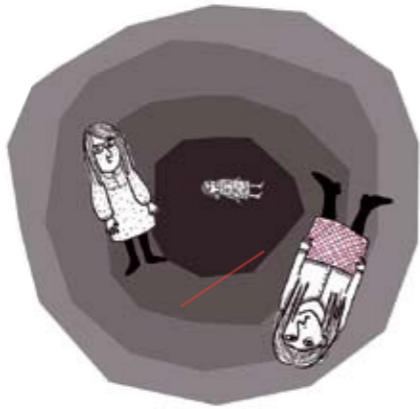
Vad tycker du som forskare i forskningspolitik är mest intressant i propositionen?

– Förslaget är en del av en djupare förändring mot en managementisering av universitetet som pågått länge. Jag tycker att det är problematiskt att staten sopar banen för enskilda ledare och historien övertygar inte om att universitet som själva får bestämma allt men får sin försörjning från staten nödvändigtvis blir särskilt progressiva.

Text: Frida Lundberg

”Det svarta hålet finns över huvud taget inte”

Kvinnor lämnar inte akademien i högre utsträckning än män, varken direkt efter disputation eller senare. Det visar en ny avhandling och ställer därmed en etablerad ”sanning” på kant. Skälet till att kvinnor är underrepresenterade i den akademiska toppen handlar istället om att de avancerar långsammare, och det är på det som insatser för ökad jämställdhet bör fokusera, anser statsvetaren Charlotte Silander.

När missförhållanden inom universitetsvärlden diskuteras brukar de övergripande utbildningspolitiska ramarna pekats ut som problemens orsak. Med jämställdhetsfrågorna är det annorlunda. Förklaringarna till att kvinnor är underrepresenterade på akademins högre poster har nästan uteslutande sökts på individ- eller organisationsnivå, och problemen beskrivs i termer av den enskilda kvinnans val, patriarkala strukturer eller diskriminering inom organisationen.

– Kanske är det den egna upplevelsen av att situationen är ojämsställd som gör forskarna mer benägna att undersöka förhållanden i den verklighet de själva upplever och i universitetens interna strukturer, säger Charlotte Silander, forskare i statsvetenskap vid Linnéuniversitetet.

Undersökning på makronivå

I sin avhandling *Pyramider och pipelines. Om högskolesystemets påverkan på jämställdhet i högskolan* har Silander istället valt att undersöka mekanismerna bakom akademins skeva könsfördelning på makronivå. Studien tar avstamp i den kraftiga expansion av högskolan som skedde under 1990-talet, en förändring som bland annat innebar att antalet anställda inom högskolesektorn ökade kraftigt.

Med hjälp av stora mängder kvantitativa data över forskarutbildad personal undersöker Silander om expansionen påverkar jämställdheten på landets lärosä-

ten, dels ifråga om hur män och kvinnor är fördelade på olika befattningar inom akademien, dels ifråga om könsrepresentationen inom olika ämnesområden.

Resultatet visar på ett starkt positivt samband mellan högskolesektorns tillväxt och ökad könsbalans. Fler tjänster leder till en större andel kvinnor på lärosätenas högre befattningar.

– Detta är min viktigaste slutsats i

”Området myllrar av klatschiga metaforer som inte lär oss någonting. En metafor är inte gjord för att testas eller mätas. Att använda dem i vetenskapliga sammanhang blir ofta fel.”

avhandlingen, att det är möjligt att använda utbildningsreformer på systemnivå för att förändra könsbalansen.

Kvalitativa studier dominerar

I den forskning som tidigare gjorts om jämställdhet inom högskolan skiljer sig flertalet studier från Silanders i såväl fokus som metod. Forskningen domineras av mindre omfattande kvalitativa undersökningar, ofta gjorda som intervjustudier inom ett avgränsat ämnesområde. Flera av studierna presenteras också inom ramarna för utredningar som till exempel SOU, vilket enligt Silander kan vara problematiskt då de ofta blandas samman med policyrekommendationer.

– I en politiskt tillsatt utredning kan det ibland vara väldigt svårt att avgöra vad som är vad, säger hon.

Silander understryker att hon inte betraktar jämställdhetsforskningen på individ- eller organisationsnivå som mindre viktig. Däremot är hon kritisk till hur den har använts.

– Det finns många exempel på bra små kvalitativa studier som har påvisat mekanismer som verkar inom exempelvis ett särskilt ämne eller lärosäte. Men när man gör en begränsad undersökning är det svårt att veta vilken giltighet slutsatserna har för jämställdheten i andra miljöer. Trots det har dessa studier efterhand börjat refereras till som om de hade generell giltighet, vilket de ju inte har!

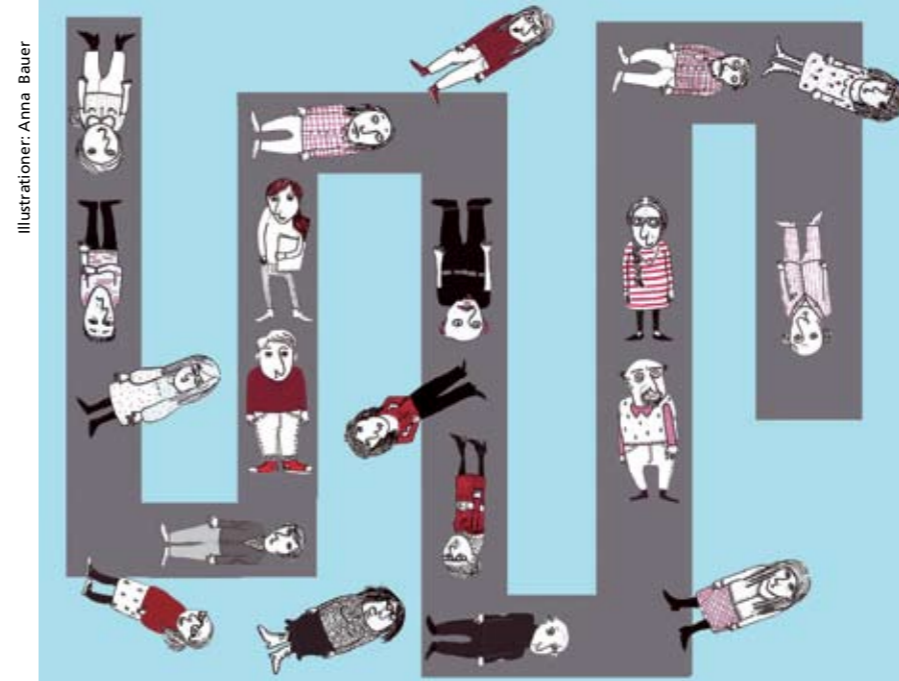
Problematiska metaforer

En liknande problematik, som Silander tar upp i sin avhandling, är hur det omfattande bruket av metaforer har bidragit till att sprida en bild av jäm-

ställdhetsproblemen inom akademien som är både felaktig och ofullständig. I såväl forskning som i den allmänna diskussionen används de tre metaforerna ”pyramiden”, ”den läckande pipelinen” och ”akademins svarta hål” flitigt för att beskriva kvinnors underrepresentation inom akademien. Silander betraktar bruket av metaforer som både ovetenskapligt och kontraproduktivt när det gäller jämställdhetsarbetet.

– Området myllrar av klatschiga metaforer som inte lär oss någonting. En metafor är inte gjord för att testas eller mätas och att använda dem i vetenskapliga sammanhang blir ofta fel.

Metaforen om pyramiden används

Metaforen ”den läckande pipelinen” används flitigt både inom forskningen och i den allmänna diskussionen om akademins jämställdhetsproblem. Men kvinnor ”läcker” inte ut ur det akademiska systemet i högre utsträckning än män, tvärtom, det är oftare männen som lämnar akademien.

för att belysa den skeva könsbalansen inom akademien. Föreställningen om ett samband mellan en persons kön och hennes befattning illustreras genom att andelen kvinnor minskar ju högre upp i pyramiden man tittar. Silanders studie påvisar visserligen ett svagt statistiskt samband mellan kön och position, men pyramiden ger likväl en missvisande bild, menar hon.

För det första följer sambandet inte alls något strikt pyramidmönster, för det andra avser pyramiden att illustrera förhållandena inom akademien som helhet och missar därför den horisontella könsbalansen och att sambandet mellan kön och område är starkare än mellan kön och position.

”Blev själv förvånad”

Än mer problematisk är metaforen om ”akademins svarta hål”, som används för att illustrera den vedertagna uppfattningen att kvinnor i avsevärt mycket högre utsträckning än män lämnar akademien direkt efter sin disputation. Men metaforen ger en direkt felaktig bild, resonerar Silander, som i sin avhandling visar att det överlag är män som i högre utsträckning lämnar akademien, både direkt och en längre tid efter att de har disputerat.

– Jag blev själv väldigt förvånad när jag såg vad mina data visade, men det svarta hålet finns över huvudtaget inte. Sannolikt är det resultatet av en misstolkning av tvärsnittsdata där man sett att det är en massa kvinnor på doktorandnivå och väldigt få bland professorerna, men då är det inte samma grupp man mäter.

Av samma skäl är bilden av den läckande pipelinen missvisande. Metaforen antyder att det vid varje karriärsteg ”läcker ut” en viss andel kvinnor ur det akademiska systemet, och att det därför blir färre som till slut når professorsnivå. Förutom att det i själva verket är män som kan sägas ”läcka ut” visar Silanders data också att kvinnor som en gång lämnat akademien i högre utsträckning väljer att återvända vid ett senare tillfälle, varför man i vissa fall istället skulle kunna tala om en omvänd pipeline.

Men om inte fler kvinnor än män lämnar akademien, hur kommer det sig att akademien ändå inte är jämställd?

– Vad det sannolikt handlar om är fördröjt avancemang, att kvinnor gör långsammare karriär än män. Ska man åstadkomma någon förändring är det processen för meritering och befordran vi måste undersöka och arbeta med, säger Silander.

Silander anser också att förklaringar till kvinnors och mäns olika val att lämna eller stanna inom akademien även kan sökas i chanserna till att få jobb på en alternativ arbetsmarknad. Men detta är ett perspektiv som saknas inom den svenska forskningen på området.

– Att man lämnar akademien kan ju också innebära att man gör ett karriärsteg uppåt. Och man får inte glömma att målet med utbildning också är att förbereda för arbetsmarknaden, inte att alla ska sluta som professorer, säger hon.

Text: Frida Lundberg

LÄS MER. En längre version av artikeln finns på www.genus.se.

Kvinnorganisationer tar strid för Göteborgsprofessurer

I en gemensam skrivelse till rektor Pam Fredman vid Göteborgs universitet kräver lokala representanter från bland andra Fredrika Bremerförbundet, Feministiskt initiativ, Kvinnofolkhögskolan, och Internationella kvinnoförbundet för fred och frihet att universitetet inte avstår från att utlysa de professorer i genusforskning och kvinnohistoria som inom kort kommer att bli vakanta.

Skribenterna hänvisar bland annat till lärosätets centrala position i den svenska genusforskningens framväxt, samt till att Sverige genom ett flertal FN-resolutioner förbundit sig att sprida kunskap om kvinnors rättigheter. ”Universitetet har här en given uppgift att bl.a. genom genusvetenskaplig forskning och utbildning bidra till den nödvändiga kunskapen om de freds- och utvecklingsbefrämjande insatser, som behövs för att uppsätta mål skall nås”, skriver organisationerna.

Södertörn får sina första doktorander i genusvetenskap

Institutionen för genus, kultur och historia vid Södertörns högskola kommer inom de närmaste månaderna att utlysa sina första doktorandplatser i genusvetenskap. Utlysningen kommer att vara inriktad mot Östersjö- och Östeuropaforskning och sker inom ramarna för forskarskolan Beegs, Baltic and East European Graduate School, som finansieras av Östersjöstiftelsen. Eftersom Södertörn saknar examensrättigheter kommer doktoranderna även att vara knutna till något av landets universitet.

Att beslutet om doktorandplatser i genusvetenskap kommer just nu är enligt dekanus Christine Bladh dels en följd av att genusvetenskapen på Södertörn nyligen fått klartecken att starta ett masterprogram, dels att man under våren fått en ny professor, även den finansierad av Östersjöstiftelsen. Förhoppningen är att institutionen i framtiden ska kunna utlysa en till två doktorandtjänster vart annat år.

VR undantar monografier från krav på open access

Från och med i år kräver Vetenskapsrådet att den forskning rådet finansierar ska publiceras enligt open access, det vill säga på nätet gratis tillgängligt för alla. Men monografier är undantagna i VR:s krav.

– Vi vill inte slå undan benen på humanisterna, säger Arne Jarrick, huvudsekreterare i Ämnesrådet för humaniora och samhällsvetenskap.

Skattebetalarna ska inte behöva betala för att ta del av den forskning som de själva finansierar. Det är en av grundtankarna bakom open access, OA. Principen om fritt tillgängliga forskningsresultat har under senare år vunnit gehör på många håll i Europa, och sedan 2008 pågår ett pilotprojekt inom EU:s sjunde ramprogram där forskare inom ett antal områden är ålagda att publicera sin forskning i valfritt OA-arkiv.

VR, kräver från och med 2010 års utlysning att den forskning som helt eller delvis finansieras med rådets pengar ska vara publicerad enligt OA senast sex månader efter att den publicerats i en traditionell tidskrift. Skälet till att publicering i bokkapitel eller monografier, vilket är en vanlig publikationsform för forskare inom humaniora, är undantagna i VR:s krav, är att man har svårt att bedöma vilka konsekvenser det skulle få för försäljningen av boken.

– Det finns olika studier på hur open access påverkar förlagens försäljning av en bok. Några visar på att försäljningen ökar, andra på att den minskar, men i samma takt som den skulle göra utan open access, och det finns ännu ingen storskalig studie som avgör frågan, säger Arne Jarrick.

Tre alternativ för OA

För att publicera sig enligt OA finns i princip tre alternativ (se faktaruta nedan), varav två kan innebära en kostnad för författaren. I nuläget rymmer forskningsanslagen inga extra medel för att täcka dessa publiceringskostnader, men Arne Jarrick tror att villkoren kan komma att se annorlunda ut i framtiden.

– I nuläget kan man inom Ämnesrådet för humaniora och samhällsvetenskap ansöka om publiceringsbidrag, men jag tänker mig att projektbidraget i framtiden kommer att innefatta ett schabloniserat bidrag för open access-publicering.

Ett annat alternativ, som i kanske ännu större utsträckning gynnar att forskningsresultat blir fritt tillgängliga, är att VR ger tidskriftstöd till digitaliserade OA-publikationer

– Det är inte ovanligt att humanister publicerar forskning som är producerad utan forskningsanslag. Att stödja open access-tidskrifterna direkt kan göra det möjligt även för denna grupp av forskare att utan kostnad publicera sin artikel fritt tillgängligt, resonerar Arne Jarrick.

Fler citeringar

Förutom att forskningen blir tillgänglig för en bredare allmänhet pekar flera studier även på att OA-publicering ökar antalet citeringar för en publicerad artikel. Att citeringsgrad är en av de centrala indikatorerna i det nya resurstilldelningssystemet skulle därför kunna användas som argument för att humanister i större utsträckning ska

välja bort monografier. Men så resonerar inte Arne Jarrick.

Resurstilldelningssystemets ökade fokus på citeringar har enligt honom föranlett en förändring i hur humanister tänker och agerar när det gäller publicering som inte står i proportion till den utdelning det ger, anser han.

– Humanisterna väljer i allt högre grad att publicera sig i artiklar på engelska, och det är i sig positivt, men förändringen i beteende är större än vad belöningens styrka motiverar, säger han.

Arne Jarrick tycker också att det är beklagligt att publicering i artikel- eller bokform har blivit så knutet till olika ämnesområden.

– Det vore oerhört tråkigt om monografin skulle konkurreras ut. Som jag ser det måste man välja publikationsform efter det vetenskapliga problem man ägnar sig åt och även naturvetare ska kunna publicera sig i monografier om deras forskning passar för det.

Text Frida Lundberg

Arne Jarrick

FAKTA // OPEN ACCESS

För den som vill publicera sig enligt open access, OA, finns tre alternativ:

- **I en OA-tidskrift på nätet.** Vetenskapliga OA-tidskrifter tillämpar samma peer review-process som de traditionella publikationerna och tar ofta ut en publiceringsavgift.
- **Fördröjd eller direkt parallellpublicering** i en öppen online-version av en traditionell tidskrift. Vissa tidskrifter tar ut en extra avgift för detta.
- **I ett arkiv vid det egna universitetet.**

Bland övriga svenska forskningsfinansierare har flertalet tillfrågade påbörjat ett policyarbete för OA.

Fas, forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap, har inget krav på OA-publicering. En policy planeras vara klar till hösten.

Formas, forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande, kräver att

den forskning rådet finansierar ska publiceras enligt OA.

RJ, Riksbankens Jubileumsfond, kommer sannolikt att ställa krav på OA-publicering för de forskare som får anslag i och med 2010 års ansökningsomgång. RJ har också för avsikt att bidra finansiellt till forskarnas open access-publicering och vill även uppmuntra forskare som har pågående projekt att publicera enligt OA.

Sida har ännu inte något krav på OA för sina svenska samarbetspartners, men ser på OA som positivt för organisationens samarbetspartner i utvecklingsländer och kommer troligtvis att inför krav på OA i nästa års utlysning.

Vinnova har inga krav på OA-publicering. Det föreligger för närvarande heller inga planer på att utforma en policy i frågan inom den närmaste framtiden.

Genusforskarna ska själva få välja sin roll

Varför är det så svårt att sprida och använda kunskap? Den frågan ställer sig många, inte minst Delegationen för jämställdhet i högskolan, DJ. Under vårt första år beredde vi 73 ansökningar om medel för praktiskt jämställdhetsarbete vid landets lärosäten och publicerade två rapporter: en om framgångsrikt praktiskt jämställdhetsarbete och en om forskningen om jämställdhet i akademien.

Den bild som framträdde var tydlig. Befintlig kunskap, både praktisk och genus- och organisationsteoretisk, användes i alltför liten utsträckning då nya verksamheter för att främja jämställdheten initierades. Vi tror och hoppas att det inte beror på att man medvetet ignorerar kunskap, utan på att det saknas systematik i och strukturer för kunskapsöverföringen.

Det är lätt att frågan om bristande kunskapsöverföring blir en fråga om vems felet är. Ibland anklagas forskarna, som antas sitta på sin kammare, författa svärbegripliga teoretiska texter och vägra befatta sig med ”verkliga”

”Det är inte rimligt att kräva att genusforskare – oavsett om de intresserar sig för jämställdhet eller inte – med automatik ska delta i det praktiska jämställdhetsarbetet.”

problem. Ibland anklagas praktikerna för att vara ointresserade av tidigare kunskaper och dåligt pålästa. I båda fallen individualiserar problem som är av strukturell karaktär.

Tid och pengar saknas

Vad som genomgående saknas i det praktiska arbetet är varken ambitioner eller god vilja, utan tid och ekonomiska resurser att utvärdera och diskutera generaliserbarheten i genomförda projekt. Problemet är inte unikt för jämställdhetsarbetet. Det gäller även andra typer av organisationsförändringar. Genom att inte utvärdera och dra lärdom av genomförda projekt försvåras progressionen i

allt förändringsarbete. Projekt utan progression riskerar dessutom att leda till förändring utan framsteg – man vidtar åtgärder, som visserligen kan få effekter för stunden, men jämställdheten i stort förbättras marginellt, om ens det.

Fritt välja forskningsfrågor

När det gäller forskarnas roll är det viktigt att klargöra att all genusforskning inte handlar om, och heller inte bör handla om, jämställdhet. Genusforskarna ska, på samma sätt som andra forskare, vara fria att själva definiera sina forskningsfrågor. Det är inte rimligt att kräva att genusforskare – oavsett om de intresserar sig för jämställdhet eller inte – med automatik ska delta i det praktiska jämställdhetsarbetet, på samma sätt som det inte är rimligt att kräva att en forskare i hållfasthetslära ska stå med hjälmen på och gjuta betong runt armeringsjärn.

Lärosätena behöver alltså använda genusforskningen mer aktivt men låta genusforskarna välja vilken roll de vill spela i detta. Kunskap om aktuell genusforskning och förmågan att implementera valda delar av den måste finnas utanför forskningsdisciplinen. Glädjande

nog indikerar de ansökningar som inkommit till DJ om medel i den andra utlysningssomgången att denna kunskap finns.

Som vid allt strategiskt arbete vilar ansvaret för kunskapsöverföring och implementering primärt på ledningen. I de nyligen presenterade propositionerna om lärosätenas autonomi och kvalitetsutvärderingssystemet framgår att det ansvaret framledes kommer att vila än tyngre på ledningens axlar. Vi hoppas att lärosätenas ledningar har kraft, mod och kompetens att bära det.

PIA SANDVIK WIKLUND, ordförande Delegationen för jämställdhet

Nya professorer i Stockholm, Umeå och på Södertörn

Centrum för genusstudier vid Stockholms universitet har fått en ny professor i Gunilla Bjerén.

Gunilla Bjerén

Bjerén disputerade med en avhandling i sociologi, men har bedrivit merparten av sin forskning inom det socialantropologiska området

och gjort fältstudier i bland annat Etiopien, Värmland och USA.

Vid Umeå universitet har Eva Magnusson blivit professor i psykologi med inriktning mot genusvetenskap. Magnusson forskar och undervisar bland annat om genus- och jämställdhetsfrågor i familjer, och genus- och intersektionella perspektiv i psykoterapi.

Eva Magnusson

Ulla Manns är ny professor i genusvetenskap vid Södertörns högskola. Manns disputerade i idéhistoria med en avhandling

Ulla Manns

om Fredrika Bremer-förbundets idéutveckling 1884–1921 och forskar bland annat om genusvetenskapens framväxt i Sverige, om 1800-talets kvinnorörelse och feministisk teoriutveckling.

Insynsråd ersätter sekretariatets styrelse

I Nationella sekretariatet för genusforskningens nya organisation under Göteborgs universitet har sekretariatets styrelse ersatts med ett insynsråd. Rådet består av genusforskare från såväl olika områden inom fältet som olika lärosäten. Dess uppgift är bland annat att utgöra ett stöd till föreståndaren i frågor om verksamhetens inriktning.

Läs mer om rådet och vilka som ingår på www.genus.se.

Hallå där ...

Maysa Hajj Ballan är webbredaktör för den nystartade databasen *Who is She in Lebanon?* Databasen samlar kvinnliga experter inom en rad områden och drivs av Institute for Women's Studies in the Arab world, IWSAW, vid Lebanese American University.

Varför är det viktigt att lyfta fram kvinnliga experter?

Kvinnliga experter över hela världen måste övervinna stora hinder på vägen mot framgång. Det är inte mer än rättvist att belysa deras viktiga framsteg, särskilt inom områden som hittills endast betraktats som lämpliga för män, som politik, medicin, naturvetenskap, teknik. Dessa kvinnor förtjänar att världen känner till deras viktiga gärningar.

Liknande databaser är under uppbyggnad i andra länder i regionen. Hur går det arbetet?

2008 påbörjades ett projektet i Jordanien i samarbete med National Commission of Jordanian Women och i Egypten i samarbete med Women Memory Forum. Men de databaserna är inte online än.

Vilka ämnen fokuserar genusforskare i Libanon på?

Forskare som sysslar med frågor som rör kvinnor och jämställdhet har under många år producerat studier och politiska rekommendationer. För närvarande är de mest utforskade och behandlade

frågorna kvinnors rätt att ställa upp i val, rätten att föra sitt medborgarskap vidare till sina barn, könsrelaterat våld och kvinnors rätt till vård och omsorg.

Vilka projekt kommer IWSAW att jobba med framöver?

IWSAW har under det senaste årtiondet gjort flera insatser på de två stora kvinnofängelserna i Libanon, Tripoli och Baabda genom att hjälpa många att utveckla inkomstgenererande färdigheter samt få en rättvis rättegång. Nu har vi fått i uppdrag av FN:s befolkningsfond att utveckla en guide för att utrusta personal från organisationer i Libanon med metoder för att rehabilitera interner. Förhoppningen är att guiden ska fungera som en prototyp för liknande guider i andra arabländer.

Text: Charlie Olofsson

LÄS MER. <http://whoisshe.lau.edu.lb>

Möt sekretariatet i Almedalen!

Har Sveriges skola och högskola jämställdhet i världsklass? Tillsammans med Delegationen för jämställdhet i skolan och Delegationen för jämställdhet i högskolan sätter Nationella sekretariatet för genusforskning fokus på hur det är ställt med

jämställdheten i det svenska utbildningsväsendet.

Kom till St Katarina Kyrkoruin efter lunch den 5 juli och lyssna på vad våra experter och politiker har att säga om nuläget och framtiden.

Mer information inom kort på www.genus.se.

St Katarina Kyrkoruin.

Foto: gdotland

Prenumerera!

Nyhetsbrevet Genusperspektiv kommer ut med sex nummer per år och kan läsas som papperspublikation eller som pdf på webben. Teckna en gratis prenumeration på www.genus.se.

Genusperspektiv utges av Nationella sekretariatet för genusforskning, Göteborgs universitet, Box 200, 405 30 Göteborg. Tel 031-786 56 00. E-post sekretariat@genus.se. Webbplats www.genus.se. Genusperspektiv är gratis och kommer ut cirka sex gånger om året. Ansvarig utgivare: Kerstin Alnebratt, föreståndare för sekretariatet, tel 031-786 56 03, e-post kertin.alnebratt@genus.se. Referensgrupp: Kenneth Abrahamson, FAS, Tina Acketoft, riksdagsledamot, Anne Hammarström, professor i folkhälsovetenskaplig genusforskning, Lisbeth Larsson, professor i litteraturvetenskap, Anna Lundh, Högskoleverket, Nina Lykke, professor i genusvetenskap, Ulf Mellström, professor i genus och teknik, Camilla Norrbin, forskningshandläggare, Lena Olson, informatör, Annika Qarlsson, riksdagsledamot, Magdalena Streiffert, riksdagsledamot, Lena Trojer, professor i IT och genusforskning, Majléne Westerlund Panke, Vetenskap & Allmänhet, FD Annika Olsson, Stockholms universitet, , FD Tora Holmberg, Uppsala universitet. Grafisk form: Daniel Burkhalter, E & B Reklambyrå AB. Tryckeri: Litorapid Media AB. ISSN: 1652-3768. Upplaga: 4500. Prenumeration: Nätverkstan Ekonomitjänst, tel 031-743 99 05, e-post ekonomitjanst@natverkstan.net. Vik. red: Frida Lundberg, tel 031-786 56 01, e-post frida.lundberg@genus.se.